

Evropski identitet u oblasti odbrane i bezbednosti (ESDI)

Evropski identitet u oblasti odbrane i bezbednosti (ESDI) predstavlja koncept NATO, koji je razvijen početkom devedesetih godina. On je predstavljao pokušaj prenošenja dela odgovornosti i uticaja Severnoatlantske alijanse na evropske saveznike kako bi oni bili osposobljeni da realizuju misije u kojima ostatak Alijanse ne bi bio zainteresovan da učestvuje.

Potreba da bude uspostavljen ESDI konačno je naglašena i definisana kao cilj na samitu NATO u Berlinu, održanom u junu 1996. godine.

U vojnoj *intervenciji* NATO u Bosni i Hercegovini (1994/95. godine) postalo je vidljivo da strane koje su učestvovala u intervenciji ne preuzimaju isti rizik, jer su oružane snage evropskih država delovale na zemlji, dok su američke dejstvovala iz vazduha i time bile manje izložene opasnosti. Administracija predsednika Klintona prepoznala je da postoji mogućnost pojave novih kriza u Evropi u kojima SAD ne bi želele da interveniše. Otuda je bila sklona ideji stvaranja svojevrsnog „evropskog stuba“ unutar NATO, drugim rečima Evropskog identiteta u odbrani i bezbednosti. U takvom okruženju, na Samitu NATO održanom u Briselu januara 1994. godine uočena je važnost definisanja specifičnog evropskog identiteta vezanog za odbranu i bezbednost. Ovaj koncept je tada predstavljen radi prilagođavanja novoj realnosti u Evropi, nastaloj nakon okončanja Hladnog rata. Deo koncepta ESDI činilo je ponovno osposobljavanje Zapadnoevropske unije (WEU) za preuzimanje uloge „evropskog stuba NATO“. To bi, između ostalog, bilo učinjeno i uz upotrebu modela *Kombinovanih združenih operativnih grupa* (Combined Joint Task Forces – CJTF), koji bi omogućio različit nivo učestvovanja zemalja članica saveza

(kasnije i članova programa „Partnerstvo za mir“) u operacijama pod evropskim vođstvom. Potreba da bude uspostavljen ESDI konačno je naglašena i definisana kao cilj na samitu NATO u Berlinu, održanom u junu 1996. godine.

Od tada je EU uspostavila sopstvene trajne, vojne i političke, strukture za političku kontrolu i strategijsko upravljanje krizama. Decembra 2002. godine, u okviru trajnih aranžmana za saradnju i savetovanje EU i NATO, poznatih pod nazivom „Berlin plus“, Unija i NATO potpisali su sporazum o strateškom partnerstvu u oblasti upravljanja krizama. Odredbama sporazuma predviđeno je da EU ima pristup resursima NATO za logistiku i planiranje, uključujući u to i obaveštajne resurse.

Važno je uočiti razliku između pojmova ESDI (Evropski identitet u odbrani i bezbednosti) i ESDP (Evropska politika odbrane i bezbednosti). Evropski identitet u odbrani i bezbednosti (ESDI) nastao je kao projekat u okviru NATO, dok Zajednička spoljna i bezbednosna politika („drugi stub“ EU) i ESDP, kao njen sastavni deo, u potpunosti predstavljaju projekte EU.